

Sygn. akt I ACa 223/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Zofia Kawińska-Szwed
Sędziowie :	SA Mieczysław Brzdąk (spr.) SA Joanna Naczyńska
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. C.

przeciwko L. K.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 29 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 503/14,

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki 810 (osiemset dziesięć) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Joanna Naczyńska	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Mieczysław Brzdąk

Sygn. akt I ACa 223/16

UZASADNIENIE

Powódka po sprecyzowaniu żądania domagała się nakazania pozwanemu złożenia na łamach dziennika (...), na tablicy ogłoszeń w siedzibie Starostwa Powiatowego w C. oraz na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej

Powiatu (...) oświadczenia podpisanego swoim imieniem i nazwiskiem o treści: „Przepraszam doktor A. C. za pomówienie jej w treści złożonego w dniu 25 lutego 2014 r. pisma skierowanego do Zarządu Powiatu (...) oraz za treści wyrażane w związku z tym pismem na posiedzeniach organu powiatu (...) o popełnieniu przez nią przestępstwa i łamaniu prawa. Oświadczam, że twierdzenia te były nieprawdziwe i bezzasadne oraz wyrażam ubolewanie, że naruszyłem nim dobra osobiste Pani A. C.”.

Na uzasadnienie swojego żądania powódka podała, że pełniła funkcję dyrektora Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w C., którego podmiotem tworzącym i nadzorującym jest Powiat (...). Pozwany jako radny Powiatu (...), kierował liczne interpelacje i wnioski do Zarządu Powiatu. Pozwany w piśmie z dnia 25 lutego 2014 r. skierowanym do Zarządu Powiatu przypisał powódce popełnienie przestępstwa związanego z bezprawnym wydatkowaniem kwoty 4.000 zł. Pozwany pomawiał powódkę także ustnie na forum komisji Rady Powiatu co naruszyło jej dobra osobiste w postaci godności i dobrego imienia.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podając, że powódka, reprezentowana przez radcę prawną, w piśmie z dnia 2 marca 2012 r. oczekiwała od niego niczym nieuzasadnionych, ale upokarzających zachowań. W związku z tym pismem sąd dyscyplinarny wymierzył radcy prawnej karę upomnienia. W związku z tym orzeczeniem pozwany skierował do Zarządu Powiatu oraz do Prokuratury pisma wyrażające potrzebę zwrotu przez powódkę do kasy szpitala kwoty stanowiącej zapłatę na rzecz radcy prawnej za sporządzenie pisma z dnia 2 marca 2012 r. Zarząd i Prokuratura odmówiły takiej egzekucji, tłumacząc to trudnościami w wyodrębnieniu tej części z całości kosztów zapłaconych radcy prawnej. Powódka została zwolniona z funkcji dyrektora w lipcu 2013 r. za naruszenie przepisów o zamówieniach publicznych.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej zobowiązał pozwanego do złożenia pisemnego oświadczenia podpisanego swoim imieniem i nazwiskiem o treści: „Przepraszam doktor A. C. za pomówienie jej w treści złożonego w dniu 25 lutego 2014 r. pisma skierowanego do Zarządu Powiatu (...) oraz za treści wyrażane w związku z tym pismem na posiedzeniach organu powiatu (...) o popełnieniu przez nią przestępstwa i łamaniu prawa. Oświadczam, że twierdzenia te były nieprawdziwe i bezzasadne oraz wyrażam ubolewanie, że naruszyłem nim dobra osobiste Pani A. C.”, które wywiesi w terminie 14 dni od prawomocności wyroku na tablicy ogłoszeń w siedzibie Starostwa Powiatowego w C. na okres 1 miesiąca, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki 977 zł z tytułu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie następująco uzasadnił.

Powódka od kwietnia 2008 do lipca 2013 r. pełniła funkcję dyrektora Szpitala (...) w C.. Podlegała bezpośrednio Staroście Powiatu (...).

Pozwany, który jest radnym Powiatu (...) od 2002 roku od początku interesuje się przede wszystkim sprawami dotyczącymi służby zdrowia, edukacji i dróg Powiatu (...). W tym celu wielokrotnie zwracał się do Rady Powiatu (...) i Zarządu Powiatu (...) z wnioskami i interpelacjami dotyczącymi występujących jego zdaniem nieprawidłowości w Szpitalu (...) w C., w tym nieprawidłowości finansowych, wiążąc je między innymi z faktem kierowania szpitalem przez A. C..

Wnioski i interpelacje „powoda” (powinno być: pozwanego) dotyczące funkcji dyrektora Szpitala pełnionej przez powódkę i ogólnej działalności Szpitala były także przedstawiane na ogólnej sesji Rady Powiatu (...).

„Pozwana” (powinno być: powódka) zaniepokojona szczególną aktywnością pozwanego skierowaną w stosunku do jej osoby, poprosiła radcę prawną zatrudnioną w Szpitalu (...) w C. (wynagrodzenie radcy prawnej wynosiło 4 000 zł miesięcznie), aby wystosowała pismo do pozwanego, które zakończyłoby tę aktywność. Pismo takie w imieniu powódki zostało wysłane przez radcę prawną pozwanemu.

W związku z tym pozwany pismem z dnia 14 marca 2013 r. zwrócił się do Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. o zbadanie pod kątem etycznym zachowania radcy prawnej z Kancelarii (...) w S. polegającego na wystosowaniu do

niego pisma z dnia 2 marca 2012 r. w imieniu Dyrektora Szpitala (...) w C. - A. C. zawierającego żądanie zaprzestania rzekomego naruszania jej dóbr osobistych pod groźbą wszczęcia sprawy sądowej, co stanowiło jego zdaniem także szantaż.

Wskutek tego zawiadomienia zostało wszczęte przeciwko radcy prawnej z Kancelarii (...) w S. postępowanie dyscyplinarne o to, że w swoim piśmie z dnia 2 marca 2012 r. kierowanym do Radnych Powiatu (...), w tym L. K. groziła postępowaniem karnym. Postępowanie zakończyło się wydaniem przez Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. orzeczenia uznającym obwinioną radcę prawną za winną zarzucanego jej czynu i wymierzającym jej karę upomnienia. Orzeczenie to zostało utrzymane w mocy przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny w W..

Pozwany pismem z dnia 26 marca 2013 r. zwrócił się także do Zarządu Powiatu (...) z pytaniem o określenie płatnika usługi prawnej sporządzenia do niego pisma z dnia 2 marca 2012 r. przez radcę prawną z Kancelarii (...) w S. w imieniu Dyrektora Szpitala (...) w C. - A. C. i wyjaśnienie czy zostały one pokryte z pieniędzy publicznych.

W piśmie z dnia 25 lutego 2014 r. skierowanym do Zarządu Powiatu (...) pozwany wskazał, że został poinformowany przez Zarząd, że nie będzie wytoczone powództwo przeciwko A. C. w celu odzyskania „bezprawnie wydanych przez Tę panią pieniędzy w kwocie ok. 4.000 zł.” Ponadto zaapelował o dopełnienie przez stosowny organ obowiązku doniesienia do organów ścigania – prokuratury o „możliwości lub może o fakcie popełnienia tego przestępstwa”. Pismo to zostało odczytane na ogólnej sesji Rady Powiatu (...).

Powódka dowiedziała się o tym, że pozwany złożył powyższe pismo, które następnie omawiał na Radzie Powiatu.

Pozwany w dniu 23 kwietnia 2014 r. zawiadomił także Prokuraturę Rejonową w C. o dokonaniu przez Dyrektora Szpitala (...) w C. - A. C. w celu osiągnięcia korzyści osobistej przekroczenia uprawnień poprzez zlecenie za pieniądze publiczne Kancelarii (...) wystosowania pisma do L. K. o zaniechanie przez niego naruszeń dóbr osobistych Dyrektora Szpitala i działanie w ten sposób na szkodę interesu publicznego i prywatnego. Komenda Powiatowa Policji w C., po wykonaniu czynności sprawdzających, w dniu 4 czerwca 2014 r. wydała postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa w tej sprawie wobec braku znamion czynu zabronionego, stwierdzając, że A. C. nie uzyskała korzyści osobistej, ponieważ jej działanie objęte było zakresem świadczenia kompleksowej usługi prawnej dotyczącej nie tylko opracowania pism wzywających do zaniechania naruszenia dóbr osobistych A. C., ale także innych czynności z zakresu usług prawnych.

Przeciwko A. C. wszczęte zostało postępowanie „za naruszenie przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych” za dopuszczenie się sześciu czynów określonych w ustawie o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych. Orzeczeniem (...) Komisji Orzekającej w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w K. z dnia 6 czerwca 2014 r. w sprawie (...) A. C. została uniewinniona od wszystkich zarzucanych jej czynów z powodu ich niepopelnienia lub braku znamion naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Obecnie powódka prowadzi prywatną praktykę lekarską w B. i K..

Oceniając zasadność żądania powódki wskazał Sąd Okręgowy, że podstawy prawnej tego żądania należy upatrywać w art. 23 k.c. i art. 24 § 1 k.c., a podstawową przesłanką uwzględnienia żądania jest „istnienie naruszenia” dobra osobistego. Wprawdzie żadne ze wskazanych przez powódkę dóbr osobistych, a więc dobre imię i godność, nie zostało wprost wskazane w art. 23 k.c. określającym dobra osobiste człowieka, jednakże wyliczenie w tym artykule nie stanowi zamkniętego katalogu. Dobra osobiste zostały także uregulowane w Konstytucji, w tym godność (art. 30) i dobre imię (art. 47), co oznacza to, że także one podlegają ochronie.

W ślad za orzecznictwem Sądu Najwyższego wskazał Sąd Okręgowy, że z uwagi na to, że naruszenie dóbr osobistych polega na naruszeniu obiektywnych, chronionych prawem stanów rzeczy naruszenie to należy ująć w kategoriach zobiektywizowanych. Obiektywnymi kryteriami w tym zakresie są oceny społeczne, wynikające z

istniejącej świadomości prawnej, zasad współżycia społecznego i zasad moralnych, a także element pewnej typowej, przeciętnej reakcji, co uzasadnia ochronę tylko typowego interesu, a nie interesu ujętego indywidualistycznie.

Zdaniem Sądu I instancji skierowanie przez pozwanego do Zarządu Powiatu (...) pisma z dnia 25 lutego 2014 r. zawierającego sformułowania odnoszące się do działań pozwanej: „bezprawnie wydanych przez Tę panią pieniędzy w kwocie ok. 4.000 zł” oraz „popelnienia tego przestępstwa”, a następnie jego odczytanie na posiedzeniu Rady Powiatu narusza dobra osobiste powódki (godność i dobre imię) w świetle kryteriów obiektywnych. Stwierdzenia te sugerowały dopuszczenie się przez powódkę w ramach wykonywanej funkcji dyrektora szpitala działania bezprawnego („bezprawnie wydanych przez Tę panią pieniędzy w kwocie ok. 4.000 zł”), co miało stanowić przestępstwo (obowiązek doniesienia do organów ścigania – prokuratury o „możliwości lub może o fakcie popelnienia tego przestępstwa”). Stanowi ono bowiem pomówienie powódki o bezprawne, a nawet przestępcze zachowanie przy wykonywaniu obowiązków dyrektora szpitala, mogące narazić ją na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lekarza. „Co więcej, powódka poczuła się dotknięta powyższymi sformułowaniami. Wprawdzie, jak wskazano powyżej, subiektywne odczucia powódki nie mogą samodzielnie uzasadniać przyjęcia naruszenia dóbr osobistych, to jednak w niniejszej sprawie potwierdzają one ocenę dokonaną przy zastosowaniu kryteriów obiektywnych”.

Według Sądu Okręgowego pozwany nie wykazał wyłączenia bezprawności jego zachowania polegającego na użyciu omawianych sformułowań w treści pisma skierowanego do Zarządu Powiatu, a także odczytanego na posiedzeniu Rady Powiatu.

Wskazał Sąd Okręgowy, że stosownie do stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 października 1989 r., II CR 419/89, OSP 1990/11-12/377) za bezprawne należy uznać każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je, oraz że „do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: 1) działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, 2) wykonywanie prawa podmiotowego, 3) zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylecia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz 4) działanie w ochronie uzasadnionego interesu”.

Stwierdził Sąd, że działania pozwanej polegające na składaniu licznych wniosków i interpelacji dotyczących działalności powódki jako dyrektora Szpitala (...) w C., w tym także kwestii dotyczącej zlecenia radcy prawnej z Kancelarii (...) wystosowania do niego pisma z dnia 2 marca 2012 roku żądającego zaniechania naruszeń dóbr osobistych Dyrektora Szpitala, mieściły się w zakresie kompetencji pozwanej jako radnego Powiatu (...) (wynikających w szczególności z art. 21 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym) i świadczyły o jego zainteresowaniu i trosce o sprawy dotyczące samorządu powiatowego. Nie oznacza to jednak, że wykonywanie tych obowiązków przez pozwanej mogło przybrać dowolną formę. Domaganie się wyjaśnienia ewentualnych nieprawidłowości w zakresie sprawowania przez powódkę funkcji dyrektora szpitala, czy też krytyka tych działań, powinna być dokonana w formie rzeczowej, obiektywnej oraz ostrożnie, bez wykroczenia poza niezbędną dla określonych prawem celów potrzebę. Użyte sformułowania powinny mieć odpowiednią formę i nie mogą poniżać godności osobistej ocenianej osoby, a więc powinny być dokonywane z wyłączeniem sugestii dopuszczenia się przez daną osobę zachowania, które mogło by naruszać jej dobra osobiste. W tym zakresie pismo pozwanej z dnia 25 lutego 2014 r. wykroczyło poza potrzebę, w tym poza potrzebę ochrony uzasadnionego interesu, gdyż odnosiło się nie tylko do wyjaśnienia ewentualnych nieprawidłowości, ale także doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych powódki poprzez równoczesne sugerowanie dopuszczenia się przez nią tych nieprawidłowości, a więc nagannego (bezpawnego, przestępczego) działania. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika natomiast, aby działanie powódki polegające na zleceniu radcy prawnej z Kancelarii (...) wystosowania do pozwanej pisma z dnia 2 marca 2012 r. żądającego zaniechania naruszeń dóbr osobistych Dyrektora Szpitala, było bezprawne lub stanowiło przestępstwo. W szczególności podjęte na wniosek pozwanej (zawiadomienie o popelnieniu przestępstwa) przez Policję czynności sprawdzające nie doprowadziły do ustalenia aby powódka dopuściła się czynu zabronionego. Przeciwnie, w postanowieniu z dnia 4 czerwca 2014 r. odmówili wszczęcia śledztwa wobec braku znamion czynu zabronionego z art. 231 § 2 k.k. mającego polegać na dokonaniu przez Dyrektora Szpitala (...) w C. - A. C. w celu osiągnięcia korzyści osobistej przekroczenia uprawnień poprzez zlecenie za pieniądze publiczne Kancelarii (...) wystosowania pisma do L. K. o zaniechanie

przez niego naruszeń dóbr osobistych Dyrektora Szpitala i działanie w ten sposób na szkodę interesu publicznego i prywatnego. Uzasadnieniem takiej decyzji procesowej, wbrew twierdzeniom pozwanego, nie była niemożność lub trudność w wyodrębnieniu części kosztów sporządzenia pisma w imieniu powódki z całości kosztów zapłaconych radcy prawnej. Komenda Powiatowa Policji w C. stwierdziła bowiem, że A. C. nie uzyskała korzyści osobistej, ponieważ jej działanie objęte było zakresem świadczenia kompleksowej usługi prawnej dotyczącej nie tylko opracowania pism wzywających do zaniechania naruszenia dóbr osobistych A. C., ale także innych czynności z zakresu usług prawnych.

Wprawdzie sporządzenie przez radcę prawną pisma z dnia 2 marca 2012 r. wzywającego pozwanego do zaprzestania naruszania dóbr osobistych powódki – dyrektora szpitala wykaczało poza zakres czynności objętych umową z Kancelarią (...), gdyż ten dotyczył działalności Szpitala, a więc innego podmiotu niż osoba powódki (dobra osobiste posiada osoba – tu powódka, a nie organ - tu dyrektor w rozumieniu sprawowanej funkcji), to jednak nie prowadziło to do uszczuplenia finansów Szpitala. Wynagrodzenie za usługi prawnicze określone w wysokości 4.000 zł było wynagrodzeniem ryczałtowym, a więc było poniesione przez Szpital niezależnie od tego, czy pismo z dnia 2 marca 2012 r. zostało sporządzone czy też nie. Skoro z materiału dowodowego nie wynika, że sporządzenie przez radcę prawną tego pisma nie skutkowało ograniczeniem możliwości wykonywania usług na rzecz szpitala zgodnie z umową, to brak jest podstaw do twierdzenia, aby doszło do działania na szkodę Szpitala lub uszczuplenia jego finansów. Okoliczność ta nie upoważniała zatem pozwanego to zawarcia w treści pisma z dnia 25 lutego 2014 r. kwestionowanych przez powódkę sformułowań.

Z akt sprawy nie wynika również, aby powódka została zwolniona z funkcji dyrektora szpitala za naruszenie przepisów o zamówieniach publicznych, za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, w tym za nieprawidłowości finansowe związane z wynagrodzeniem za usługi prawnicze uiszczanym przez Szpital Kancelarii (...) w wysokości 4.000 zł miesięcznie. W szczególności postępowanie, jakie toczyło się przeciwko powódce w tym zakresie zakończyło się orzeczeniem (...) Komisji Orzekającej w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy Regionalnej Izbie Obrachunkowej w K. z dnia 6 czerwca 2014 r. uniewinniającym powódkę od zarzucanych jej czynów.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ma związku z rozstrzygnięciem w niniejszej sprawie to, że przy sporządzeniu pisma z dnia 25 lutego 2014 r. pozwany kierował się orzeczeniem wobec radcy prawnej przez sąd dyscyplinarny kary upomnienia w związku ze sporządzeniem przez nią pisma z dnia 2 marca 2012r, bowiem kara upomnienia nie dotyczyła samego sporządzenia tego pisma w imieniu powódki, ale zawarcia w jego treści sformułowań wykraczających poza zakres dozwolony w obowiązującym radców prawnych „kodeksie etycznym”. Odnosiła się zatem wyłącznie do działań radcy prawnej, a nie powódki.

Sąd Okręgowy w części uwzględnił żądanie powódki o zobowiązanie pozwanego do przeprosin kierując się tym, że do naruszenia dóbr osobistych powódki doszło pomimo zakończenia sprawowania przez nią funkcji dyrektora Szpitala, co może uzasadniać obawę powódki, że działania pozwanego, mające służyć wyjaśnieniu ewentualnych nieprawidłowości związanych z funkcjonowaniem Szpitala, są wymierzone przeciwko niej, a w konsekwencji co może mieć wpływ na wykonywaną przez nią obecnie pracę lekarza w gabinecie lekarskim w B. i K..

Do naruszenia dóbr osobistych powódki doszło w piśmie pozwanego złożonego do Zarządu Powiatu (...), a także było ono odczytane na posiedzeniu Rady Powiatu (...). Powódka nie wykazała jednak, aby pismo to lub jego treść ukazała się na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Powiatu (...) lub w gazecie, w tym dzienniku (...). Nie wykazała zatem, aby krąg odbiorców treści pisma pozwanego z dnia 25 lutego 2014 r. wykaczał poza członków organów Powiatu (...).

Zdaniem Sądu I instancji usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych, w tym poprzez złożenie oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie, czyniące zadość art. 24 § 1 k.c., powinno odpowiadać formie i rozmiarowi dokonanego naruszenia. Zatem z uwagi na sposób naruszenia dóbr osobistych powódki bezzasadne jest umieszczanie oświadczenia z przeprosinami na stronie internetowej (...) Powiatu (...) oraz na łamach dziennika (...). W ocenie Sądu Okręgowego wystarczające jest wywieszenie przez pozwanego na tablicy ogłoszeń na okres 1 miesiąca w siedzibie Starostwa Powiatowego w C. pisemnego oświadczenia opatrzonego własnoręcznym podpisem o treści: „Przepraszam

doktor A. C. za pomówienie jej w treści złożonego w dniu 25 lutego 2014 r. pisma skierowanego do Zarządu Powiatu (...) oraz za treści wyrażane w związku z tym pismem na posiedzeniach organu powiatu (...) o popełnieniu przez nią przestępstwa i łamaniu prawa. Oświadczam, że twierdzenia te były nieprawdziwe i bezzasadne oraz wyrażam ubolewanie, że naruszyłem nim dobra osobiste Pani A. C.”.

Dlatego Sąd orzekł o przeprosinach jak w punkcie 1. wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie w punkcie 2. wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 100 i art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349; z późn. zm.), uznając, że powódka wygrała proces co do zasady, ulegając jedynie co do zakresu przeprosin. Koszty te stanowią koszty zastępstwa procesowego (360 zł tytułem wynagrodzenia radcy prawnego, 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa) oraz opłaty od pozwu (600 zł).

Pozwany zaskarżył wymieniony wyrok w części uwzględniającej powództwo to jest w zakresie pkt 1 i pkt. 3 tegoż wyroku, zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 23 kc - poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia dóbr osobistych powódki A. C. w postaci godności i dobrego imienia, a w konsekwencji nakazanie pozwanemu złożenia oświadczenia o treści i w sposób oraz w czasie określonym przez Sąd w pkt. 1 wyroku, to jest we wskazanym zakresie uwzględniającym powództwo;
2. art. 24 § 1 kc poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, iż w sprawie nie zachodziły okoliczności wyłączające bezprawność działania pozwanego;
3. art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, iż strona powodowa wykazała, iż doszło do naruszenia wymienionych przez nią dóbr osobistych przez pozwanego;

II. naruszenie przepisów postępowania cywilnego, a mianowicie:

1. art. 227 kpc poprzez nierozstrzygnięcie o faktach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, a mianowicie zakresu i sposobu naruszenia wskazanych dóbr, w związku z niewymienieniem ich w art. 23 kc definicji i charakteru tych dóbr, zakresu wyłączenia bezprawności czynu, nie poczynienie ustaleń we wskazanym zakresie na podstawie zaoferowanego materiału w sprawie;
2. art. 233 kpc poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i dokonanie dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie;
3. art. 328 §2 kpc poprzez sporządzenie lakonicznego uzasadnienia, które nie odpowiada wymogom przywołanej normy prawnej,
4. art. 5 kpc poprzez nie pouczenie pozwanego występującego bez adwokata o przepisach prawa, kwestiach dowodzenia, potrzebie skorzystania z pomocy profesjonalnego pełnomocnika, mimo złożonego i skomplikowanego charakteru sprawy i obowiązku dowodzenia wynikającego z art. 24 § 1 kc.
5. art. 100 i art. 98 § 3 kpc w zw. z art. 99 kpc i § 10 ust. 1 pkt. 2 rozp. MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez zasądzenie całości kosztów od pozwanego, mimo iż powódka uległa w znacznej części roszczenia.

III. Dokonanie błędnych ustaleń poprzez ustalenie, iż pozwany naruszył dobra osobiste powódki oraz iż w ocenie Sądu nie doszło do wyłączenia bezprawności działania.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwany wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie żądania pozwu w całości jako całkowicie bezzasadnego oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych;

ewentualnie

2. uchylenie przedmiotowego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bielsku-Białej do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach całego postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Niewątpliwym jest, że przepis art. 23 kc zawiera tylko ogólną zasadę, że przykładowo w nim wymienione, dobra osobiste pozostają pod ochroną prawa cywilnego i to niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Z uwagi na przykładowe wymienienie w nim dóbr osobistych, które korzystają z ochrony, ich katalog zawarty w wymienionym przepisie nie jest zamknięty. Z bogatego orzecznictwa oraz poglądów doktryny wynika, że do takich dóbr zalicza się także m.in. godność i dobre imię człowieka. Zgodnie z definicjami zawartymi w słownikach języka polskiego przez pojęcie dobrego imienia rozumie się sławę, rozgłos, dobrą reputację, opinię czy też honor. Godność natomiast to poczucie świadomości własnej wartości, szacunek dla samego siebie, honor duma.

Nie może zatem budzić jakichkolwiek wątpliwości, że przypisywanie innej osobie bezprawnego działania czy też insynuowanie, że osoba ta popełniła przestępstwo czyli, że jest przestępcą naruszają zarówno poczucie własnej wartości tej osoby jak i jej dobre imię, w szczególności w rozumieniu dobrej sławy czy dobrej reputacji.

Nie było spornym pomiędzy stronami, że w pytaniu skierowanym do Zarządu Powiatu (...) pozwany zarzucił powódce bezprawne wydanie pieniędzy w kwocie 4 000 zł jak również sugerował możliwość lub fakt popełnienia przez nią przestępstwa.

Użycie przez pozwanego takich określeń wobec powódki stanowi zatem oczywiste naruszenie jej dóbr osobistych bez jakiegokolwiek potrzeby ich charakteryzowania jak tego domaga się pozwany w apelacji czy też oceny jaki wpływ na godność powódki miały wymienione działania pozwanego.

Niewątpliwym zatem jest, że pozwany naruszył wymienione dobra osobiste powódki zarówno w piśmie („zapytaniu”) z 25 lutego 2014 r. jak i na sesji Rady Powiatu (...), podczas której m.in. omawiano wymienione pismo, co prawidłowo ustalił Sąd I instancji.

Nie wymaga też szczególnego komentarza okoliczność, że postawienie drugiej osobie odpowiedzialnej za prawidłowe wydatkowanie pieniędzy publicznych zarzutu bezprawnego wydania tych pieniędzy czy też zarzutu popełnienia przestępstwa wywołuje ujemne konsekwencje społeczne.

Oczywistym jest, że pozwany jako radny ma prawo do dbałości o dobro publiczne jak i kontroli sposobu wydatkowania publicznych pieniędzy, ale nie może bezpodstawnie pomawiać innej osoby o popełnienie przestępstwa. Powinien czynić to w sposób wyważony i oględny, tak by nie narazić dóbr osobistych powódki na szwank, nawet jeżeli pismo sformułowane w imieniu powódki przez radcę prawnego wywołało negatywną reakcję pozwanego.

W konsekwencji przyjąć należy, że pozwany ponosi odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych powódki. Od odpowiedzialności tej mógłby się uwolnić przez wykazanie, że jego działanie nie było bezprawne (art. 24 § 1 kc).

Zauważyć przy tym należy, że przesłanka bezprawności działania jest ujmowana szeroko, bowiem bezprawnym jest każde działanie sprzeczne nie tylko z normami prawnymi czy w ogólności porządkiem prawnym ale także z zasadami współżycia społecznego.

Jak to wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z 19 lipca 1978 r., I CR 254/78 strona nie może podawać danych niekorzystnych dla drugiej strony, gdy wie, że są one nieprawdziwe, a jeżeli tej pewności nie ma, a dysponuje pewnymi informacjami ale powinna podawać je w formie oględnej; podanie takich danych w formie drastycznej może uzasadniać odpowiedzialność przewidzianą w art. 24 § 1 k.c. (OSNC 1979, nr 6, poz. 121)

Ponadto – jak trafnie powołał Sąd Okręgowy – w wyroku z 19 października 1989 r., II CR 419/89 Sąd Najwyższy wskazał, że za bezprawne należy uznać każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności usprawiedliwiających je, oraz że „do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: 1) działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, 2) wykonywanie prawa podmiotowego, 3) zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz 4) działanie w ochronie uzasadnionego interesu”.

Z zebranego w sprawie materiału nie wynika natomiast by pozwany wykazał którąkolwiek, z wymienionych wyżej przesłanek egzoneracyjnych.

Podkreślenia przy tym wymaga, że kierowane pod adresem powódki zarzuty bezprawnego wydatkowania pieniędzy publicznych jak i popełnienia w związku z tym przestępstwa okazały się nieprawdziwe.

Z wymienionych przyczyn zawarte w apelacji pozwanego zarzuty naruszenia art. 23 kc a także art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc oraz art. 227 kpc jak i zarzut dokonania błędnych ustaleń poprzez ustalenie, iż pozwany naruszył dobra osobiste powódki oraz, iż w ocenie Sądu nie doszło do wyłączenia bezprawności działania pozwanego okazały się bezzasadne. Zauważyć przy tym należy, że wszystkie wymienione zarzuty dotyczą jednej kwestii mianowicie (braku) naruszenia dóbr osobistych powódki aczkolwiek w apelacji (zbędnie) kwestię tę ujmowała w nieco odmiennie je formułując i zbędnie je powielając.

Z powołanych wyżej przyczyn bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 24 § 1 kc poprzez uznanie, że w sprawie nie zachodziły okoliczności wyłączające bezprawność działania pozwanego jak i powiązany z nim w apelacji zarzut naruszenia art. 227 kpc i wspomniany wyżej zarzut dokonania błędnych ustaleń w sprawie przez ustalenie (przyjęcie), że nie doszło do wyłączenia bezprawności działania.

Bezzasadne są także pozostałe zarzuty apelacji, w tym zarzut naruszenia art. 232 kpc poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów i dokonanie dowolnej oceny materiału dowodowego w sprawie, którego to zarzutu skarżący bliżej nie uzasadnił, w szczególności nie podał w jaki sposób Sąd Okręgowy przekroczył tę zasadę i w czym przejawia się dowolna ocena materiału dowodowego. Wobec tak ogólnikowego sformułowania wymienionego zarzutu Sąd Apelacyjny nie jest w stanie szczegółowo ustosunkować się do rzekomych, bliżej nieokreślonych, naruszeń zasady swobodnej oceny dowodów przez Sąd I instancji i w konsekwencji jest zwolniony z obowiązku szczegółowego rozważania jego (bez) zasadności tym bardziej, że analiza materiału zebranego w sprawie prowadzi do wniosku, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych.

Zauważyć przy tym należy, że większość okoliczności faktycznych była bezsporna i w szczególności treść pisma z 25 lutego 2014 roku, decyzja o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego jak również uniewinnienie powódki od zarzutów naruszenia dyscypliny finansów publicznych. Prawidłowo także Sąd Okręgowy „przyznał moc dowodową” zeznaniom świadków oraz stron, przyjmując, że są one zbieżne.

W sytuacji gdy pozwany nie zakwestionował skutecznie tych ustaleń Sąd Apelacyjny podziela je i przyjmuje za własne, jako zgodne z zebrany w sprawie materiałem.

Za zupełnie niezrozumiałą a tym samym i bezzasadną należy uznać zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc, którego podstawy skarżący upatruje w sporządzeniu **lakonicznego** uzasadnienia, które liczy ponad 11 stron maszynopisu, a Sąd I instancji omówił w nim wszystkie istotne ustalenia faktyczne jak również zawarł ocenę prawną roszczeń powódki i zachowań pozwanego, posługując się także orzecznictwem Sądu Najwyższego. Nadmienić jedynie należy, że zarzut

naruszenia art. 328 kpc mógłby być uzasadniony tylko wówczas gdy zaskarżony wyrok nie poddawał się kontroli instancyjnej, a tak nie jest.

Bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 5 kpc, zgodnie z którym w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez adwokata, radcy prawnego, rzecznika patentowego lub radcy Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

Udzielenie stronie (powodów) pouczeń wymienionych w cytowanym przepisie co do czynności procesowych jest uzasadnione w celu zapewnienia równości stron wtedy, gdy sąd stwierdzi, że strona jest nieporadna, gdy napotyka niezależne od niej trudności lub przeszkody, które mogłyby doprowadzić do niekorzystnego wyniku sprawy. Takiej sytuacji nie było w niniejszej sprawie. Powód jest wieloletnim radnym organów samorządowych, samodzielnie sporządzał pisma procesowe, odpowiednio do stanu postępowania dokonywał czynności procesowych oraz formułował wnioski i rzeczowo odpowiadał na pisma powódki. Wymienione okoliczności wskazują, że z pewnością nie jest on osobą nieporadną.

Wprawdzie, z reguły, sprawa o ochronę (naruszenie) dóbr osobistych nie należy, do łatwych, tym niemniej nie można przyjąć by udział profesjonalnego pełnomocnika po stronie pozwanego skutkowałby wydaniem innego (korzystnego) dla pozwanego rozstrzygnięcia.

Prawidłowo też Sąd I instancji orzekł o kosztach procesu. Wbrew stanowisku prezentowanemu w apelacji powódka nie uległa w znacznej części swego roszczenia.

Domagała się ochrony dóbr osobistych i takową ochronę uzyskała w postaci nałożonego na pozwanego w zaskarżonym wyroku obowiązku przeproszenia powódki. Roszczenie powódki z oczywistych względów, jako że jest niemajątkowe, nie jest podzielne a zatem trudno przyjąć, by zobowiązanie pozwanego do uchylenia skutków naruszenia dóbr osobistych powódki, stanowiło o przegraniu przez nią sprawy w znacznej części. W sytuacji gdy pozwany został zobowiązany do złożenia oświadczenia to tym samym przegrał sprawę. Oddalenie powództwa dotyczyło tylko sposobu usunięcia skutków naruszenia, który to sposób – w ocenie Sądu I instancji – okazał się nieuzasadniony w zakresie w jakim domagała się powódka, a to przez żądanie zamieszczenia oświadczenia z przeprosinami na stronie internetowej (...) Powiatu (...) oraz na łamach (...).

Apelacja pozwanego okazała się zatem bezzasadna, wskutek czego na podstawie art. 385 kpc uległa oddaleniu w całości, a pozwany jako przegrywający sprawę w postępowaniu apelacyjnym obowiązany jest zwrócić powódce związane z tym koszty (art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc).

SSA Joanna Naczyńska	SSA Zofia Kawińska-Szwed	SSA Mieczysław Brzdąk